

KRASEVCI ILI KARASEVCI

vineri, 17 iulie 2020

Etni ko ime koje Rumunji koriste za individualiziranje hrvatskog naroda iz doline Karaševca u Banatu ima dva oblika: prvi je onaj razgovorni, dijalektalni, a drugi je onaj obrazovni, knjiški.

Dijalektalna se varijanta prezentira pod višeg aspekata, kako je pokazao ve Emil Petrovici i, nakon njega, Mile Tomici: "Rumunji iz Banata ih nazivaju Cra_oveni, Cîr_oveni, Crasoveni, Cotcoreci..."

Vjerojatno je narodni generi ki naziv kojega su Rumunji dali ovim govornicima slavenskog jezika prvobitno bio Cîr_oveni, danas zastarijeli i rije e korišteni oblik. Odavde se stiglo kod Cra_oveni, pod utjecajem dokumenata vremena, u kojima se naselje Karaševca pojavljuje kao Crassowecz (1597), a distrikt je Crasso (1536), prevedene/prepisane od Costina Fene_ana Cara_ova.

Rumunji iz okolice, me utim, nastavljaju ih sve nazivati Cra_oveni, a ne Cara_oveni, kako bi se reklo, u sustavu rumunjskog jezika, samo onima iz Karaševca, isto kao i to su oni iz Klokoti a nazvani Klokoti anima, na primjer.

Termin Cara_oveni je po eo kolati, kao knjiška varijanta, jedanput s pojavljivanjem djela Emila Petrovicia, Govor Karaševca. Opcija za ovaj oblik obrazlaže se injenicom da, kako sam tvrdi, Emil Petrovici je studirao "govor jednog jedinog naselja, naime slavenski govor iz op ine Karaševca" (str. XI), iji stanovnici s pravom mogu biti nazvani Cara_oveni. No zanimljiva je injenica da stanovnici hrvatskih sela ne nazivaju one iz Karaševca po imenu sela, kako se doga a u ostalim slu ajevima: "Neki koriste rije seljaci ili beli seljaci.

Legenda veli da pradjedovi Karaševca "su na po etku svi stanovali u Karaševcu", ostala sela formiraju i se kasnije, "u carina, od imanja grupiranih uokrug jednog izvora." Od ovih pretpostavki, Emil Petrovici izvla i sljede i zaklju ak: "Zbog toga ime Karaševca služi da bi se nazvali svi slaveni ovih sedam sela..."

Nakon pojave djela Emila Petrovicia, ve ina rumunjskih istraživa a koristi etnonim cara_oveni, s izuzetkom Traiana Simua, u Podrijetlu Karaševca. Knjiški oblik pušten u optjecaj od Emila Petrovicia susre e se toliko u studijama slavista (I. B rbulescu, Theodor N. Trâpcea, Mile Tomici, Mihai Radan), nekih lingvista (G. Iv nescu, na primjer), koliko i u kulturno – znanstvenim ili literarnim asopisima (u lancima Georgea C. Bogdana, G Cocora-Tietze).

Oblike bliske rum. Cra_ovan / Cra_ovean (i njema kom /ma arskom Kraševan nalazimo i u djelima nekih hrvatskih autora, izdanih nakon prvog svjetskog rata. Prema tome, 1928. godine Petar Vlašić esto rabi, uz toponim Kraševa, etnonime Kraševani, Kraševci (str.16). Bliže našim danima, u osmom deceniju prošloga stolje a, Hrvati su iz Buševca pisali Kraševanska svadba, Kraševani u Buševcu, preuzevši vjerojatno jednu varijantu etnonima koju su uli u govoru iz Klokoti a.

Nakon 1990., u Zagrebu se rabi sintagma Karađevski Hrvati, u djelima Lazara Ivana Krmpotića, Sanje Vulić, Tihane Petrović (Tjedan Hrvata iz Rumunjske, str.13, 19, 25), ali i Karađevani (str.13, 14).

U zaključku, izgleda kako u banatskim govorima iz doline Karađevska, a možda i u rumunjskom književnom jeziku iz ove zone, uključujući i hrvatsko područje, etnonim *cara_ovean/cara_oveni* kojega rabe u enjaci ne e se nametnuti u skorije vrijeme. Narodni je oblik *cra_ovean/cra_oveni* stariji, još uvijek nije izašao iz upotrebe, kraći je, pretpostavlja lakše izgovaranje, dok suglasnički skupina *cr* nije strana rumunjskom jeziku. Ova varijanta se podupire na prezimenu *Cra_ovan(u)/Cra_ovean(u)*, kao i na hrvatskom obliku *Karađevani*, raširenom u nekim selima (uz *Karađevci*).

Ivan Dobra (tekst preveden iz knjige Marcua Mihaila Deleanua „Însemnări despre cara_oveni“).